

Sygn. akt III AUa 980/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Mirosław Godlewski

Sędziowie: SSA Jacek Zajączkowski

SSA Anna Rodak (spr.)

Protokolant: sekretarz sądowy Małgorzata Matusiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 września 2017 r. w Ł.

sprawy **R. J.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł.**

o emeryturę

na skutek apelacji R. J.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 25 maja 2016 r. sygn. akt VIII U 1047/15

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 980/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 marca 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił R. J. prawa do emerytury. W uzasadnieniu decyzji organ, powołując się na przepis art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wskazał, że wnioskodawca do dnia 1 stycznia 1999 r. nie udowodnił wymaganego przez ustawodawcę stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach w ilości 15 lat oraz ogólnego stażu pracy wynoszącego 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

Wnioskodawca w odwołaniu od powyższej decyzji, wniósł o jej zmianę i przyznanie prawa do świadczenia emerytalnego.

Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z dnia 25 maja 2016 r. oddalił odwołanie ubezpieczonego.

Powyższy wyrok został oparty na następujących ustaleniach faktycznych:

R. J. urodził się w dniu (...)

W czerwcu 1970 r. ubezpieczony ukończył szkołę podstawową. W okresie od września 1970 r. do 24 czerwca 1972 r. wnioskodawca uczęszczał do (...) Szkoły Zawodowej w O. i uczył się zawodu tokarza. Do szkoły szedł pieszo, około 15 minut.

Po ukończeniu zawodowej szkoły w okresie od 26.10.1972 r. do 14.10.1975 r. odbywał zasadniczą służbę wojskową.

Ojciec wnioskodawcy J. J. był nadleśnikiem i pracownikiem administracji Lasów Państwowych w okresie od 1.10.1954 r. do 30.09.1980 r., nadzorował pracowników leśnych. W ramach obowiązków pracowniczych, ojciec wnioskodawcy sprawował pieczę nad działką rolną o powierzchni około 3 ha, na której były wykonywane prace polowe, w części zlecone przez ojca wnioskodawcy pracownikom nadleśnictwa, pracujących na maszynach rolniczych.

W okresie od 30.11.1954 r. do 21.10.1975 r. wnioskodawca był zameldowany w O. i wraz z rodziną zamieszkiwał w budynku, który był biurem nadleśnictwa. Wnioskodawca mieszkał z rodzicami oraz dwiema siostrami - starszą o 4 lata - R. i starszą o 2 lata - K.. Najstarsza siostra do śmierci mieszkała w O.. Siostra wnioskodawcy - K. wyszła za mąż i wyjechała do O..

Wnioskodawca uczęszczał na lekcje do szkoły w godzinach od 8-14. Po powrocie ze szkoły przychodził na obiad do domu. Odrabiane lekcje zajmowało mu około godziny czasu. Przez kilka do kilkunastu dni w okresie wiosennym czy jesiennym wnioskodawca pomagał wraz z siostrami przy wzmożonych pracach polowych takich jak opryskiwanie kapusty, zbieranie ziemniaków. Pole było około 500 m od domu. Była to działka pracowników leśnych. Na tej działce sadzono ziemniaki, kapustę. Była siana koniczyna, zboże. W domu nie było maszyn rolniczych, tylko były wypożyczane z nadleśnictwa. Mama wnioskodawcy nie pracowała zawodowo tylko zajmowała pracami domowymi. W nadleśnictwie były chowane zwierzęta hodowlane, przeciętnie, hodowano 3-4 świny, króliki i niewielką ilość drobiu. Ziemniaki sadzono na wiosnę przez 2-3 dni. Zbierano je na jesieni. Zbiór trwał też 2-3 dni. Jak były ziemniaki to były na całym areale ziemi. Był siany rzepak, pszenica. Przy czym oziminy i rzepak były siane na zimę. Zasiew był robiony siewnikiem i ciągnikiem z nadleśnictwa. Zboże było koszone przez ciągnik z nadleśnictwa, natomiast snopy zbierał wnioskodawca i jego rodzina. Na polu było młócenie wypożyczoną młocarką, a worki były ładowane na przyczepę i zboże było odstawiane do skupu. Worki nosił wnioskodawca jak i inni pracownicy leśnictwa czy inni mieszkańcy. Żniwa trwały od 1-2 tygodni. Po zbiorach ziemniaków następnego roku sadzono kapustę, którą zbierano na jesieni, co trwało do trzech dni. Mama, wnioskodawca i jego siostry pomagali w zajmowaniu się zwierzętami, szczególnie pomagali w karmieniu zwierząt ziemniakami.

Zdarzało się, że po szkole wnioskodawca spędzał czas z rówieśnikami i np. grywał w piłkę na podwórku. Natomiast w wakacje wnioskodawca wraz z siostrami jeździł na wieś do swoich dziadków do W. i tam pomagali oni przy pracach w gospodarstwie, co oznacza, że nie było potrzeby pomocy w tym czasie w pracach polowo - żniwnych. W gospodarstwie dziadków było pięciu synów ciotki. Jeden miał 10 lat, a pozostali byli po wojsku, była też jedna siostra w wieku wnioskodawcy. Dziadek miał swoje gospodarstwo i ciotka miała swoje. W tej wsi było 10 domów i jak były prace polowe to wszyscy mieszkańcy szli po polach i dokonywali zbiorów.

W okresie od 22.10.1976 r. do 31.03.1979 r. wnioskodawca świadczył pracę na umowę o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) W SA w Ł. i w tym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał on pracę w warunkach szczególnych przy produkcji i wykańczaniu wyrobów włókienniczych na stanowisku gładziarza wymienionym w wykazie A dziale VII poz. 4 pkt. 20 stanowiącego załącznik Nr 4 do Zarządzenia Nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego.

W (...) SA wnioskodawca pracował na bielniku jako gładziarz. Tkaniny wyciągane były z kadzi, a ubezpieczony je maglował, żeby były proste i mogły iść na suszarnię. Pracował na maglu ciśnieniowym, elektrycznym, walcowym. Ubezpieczony prasował także tkaniny za pomocą mechanicznego ugniatacza.

Następnie w okresie od 05.04.1979 r. do 31.05.1988 r. wnioskodawca świadczył pracę na umowę o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) Spółka z o.o. i w tym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w warunkach szczególnych, tj. prace motorniczego tramwajów wymienione w wykazie A dziale VIII poz. 2 określone w wykazie A dziale VIII poz. 2 pkt. 4 stanowiącego załącznik Nr 1 do Zarządzenia Nr 9 Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dnia 1 lipca 1983 roku w sprawie stanowisk pracy w zakładach pracy

resortu administracji, gospodarki terenowej i ochrony środowiska, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, uprawniające do niższego wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy .

W MPK wnioskodawca pracował jako motorniczy, prowadził tramwaje i innej pracy nie wykonywał.

W okresie od 01.06.1988 r. do 02.12.1995 r. wnioskodawca świadczył pracę na umowę o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy w Przedsiębiorstwie (...) SA w Ł. i w tym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w warunkach szczególnych jako maszynista ciężkich maszyn budowlanych i drogowych – maszynista robot ziemnych - określoną w wykazie A dziale V poz. 3 pkt. 1 stanowiącym załącznik Nr 1 do Zarządzenia Nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz wzrostu emerytury lub renty .

W Przedsiębiorstwie (...) wnioskodawca jeździł na budowach koparko-spycharką "Białoruś" o ciężarze całkowitym 18 ton.

Ogólny staż pracy wnioskodawcy wynosi 22 lata, 1 miesiąc i 4 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Wnioskodawca nie przystąpił do Otwartego Funduszu Emerytalnego.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd I instancji uznał odwołanie za bezzasadne.

Wskazując na treść art. 6 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748 z późn. zm.), Sąd podniósł, iż okresami składkowymi są w szczególności okresy ubezpieczenia. Według art. 10 ust. 1 cytowanej ustawy przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe:

- 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
- 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
- 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,

jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

W myśl art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2013, poz. 1403 ze zm.) ubezpieczenie społeczne rolników, zwane dalej "ubezpieczeniem", obejmuje, na zasadach określonych w ustawie, rolników i pracujących z nimi domowników.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56 ustawy, jak okresy składkowe: okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki, przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia, przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Sąd wskazał, iż powyższy przepis art. 10 ust. 1 niniejszej ustawy, dopuszcza wyjątkowo możliwość traktowania okresów pracy w gospodarstwie rolnym tak jak okresów składkowych w ramach ubezpieczenia pracowniczego, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia okresów składkowych i nieskładkowych. Nadto w orzecznictwie przesądzono, że jedynie wykonywanie stałej pracy w gospodarstwie rolnym, w którym osoba zainteresowana zamieszkuje lub ma możliwość

codziennego wykonywania prac związanych z prowadzoną działalnością rolniczą, w wymiarze nie niższym, niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy, pozwala na przyjęcie ziszczenia się przesłanek z przepisu art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Dla uznania pracy w gospodarstwie rolnym jako okresu uzupełniającego w rozumieniu art. 10 ust. 1 pkt 3 u.e.r.f.u.s. znaczenie ma stałość wykonywania pracy w gospodarstwie, przy czym nie musi to oznaczać codziennego wykonywania czynności rolniczych, lecz gotowość (dyspozycyjność) do podjęcia pracy rolniczej, z czym wiąże się też wymóg zamieszkiwania osoby bliskiej rolnikowi, co najmniej w pobliżu gospodarstwa rolnego. Tym kryteriom zazwyczaj odpowiada praca domownika rolnika, który świadczy określone prace stale (codziennie) w wymiarze niemniejszym niż połowa etatu. Zauważyć należy, że okres pracy w gospodarstwie rolnym jako okres uzupełniający nie jest okresem pracy sensu stricto.

Zgodnie zaś z treścią art. 184 ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura, po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat- dla kobiet i 65 lat- dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Natomiast art. 184 ust. 2 ustawy emerytalnej w brzmieniu od dnia 1 stycznia 2013 roku stanowi, że emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Stosownie do art. 32 ust. 1 powołanej ustawy, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Ustęp 2 tego przepisu stanowi natomiast, że dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych. Ustęp 4 cytowanego przepisu stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ustępie 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ustępie 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Przywołane przepisy dotychczasowe to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz.43 z późn zm.). W myśl § 2 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ustęp 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy. W § 3 ustawodawca wskazał, że za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany „wymaganym okresem zatrudnienia” uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia. Z kolei § 4 tego rozporządzenia stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Okresy pracy w szczególnych warunkach, stosownie do § 2 ust. 2 rozporządzenia, stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy. Brak takiego świadectwa nie wyklucza jednak dokonania ustalenia zatrudnienia w warunkach szczególnych innymi środkami dowodowymi w toku postępowania sądowego. Stanowisko takie wielokrotnie zajmował Sąd Najwyższy, który między innymi w wyroku z dnia 2 lutego 1996 roku (II URN 3/95, OSNAP 1996/16/239) stwierdził, że w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego. Ograniczenia dowodowe zawarte w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz 49 ze zm.) dotyczą wyłącznie postępowania przed tymi organami.

Sąd Okręgowy wskazał, iż ostatecznie przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było udowodnienie przez wnioskodawcę ogólnego okresu zatrudnienia w ilości 25 lat.

Wnioskodawca wnosił o uwzględnienie do ogólnego stażu okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 30.11.1954 r. do 28.10.1975 r.

Zgodnie natomiast z dyspozycją art. 6 k.c. to na odwołującym się ciążył ciężar dowodowy w przedmiotowej sprawie, zatem to on powinien udowodnić okoliczności z których wywodzi skutki prawne. Samo zaś twierdzenie strony nie jest dowodem, a twierdzenie dotyczące istotnej dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności (art. 227 k.p.c.) powinno być udowodnione przez stronę to twierdzenie zgłaszającą (art. 232 k.p.c.).

W ocenie Sądu wnioskodawca nie wykazał, że w spornym okresie wykonywał stałą pracę w gospodarstwie rolnym rodziców w wymiarze czasu przekraczającym 4 godziny dziennie.

Przede wszystkim Sąd wskazał, że ojciec wnioskodawcy, w spornym okresie, był naleśnikiem i pracownikiem administracji Lasów Państwowych. Niewątpliwie nadzorował pracowników leśnych, ale brak jest w ocenie Sądu wystarczających podstaw do przyjęcia, że w spornym okresie prowadził również gospodarstwo rolne. Wprawdzie w piśmie Nadleśnictwa O. z dnia 06.09.1990 r. wskazano, że w spornym okresie wyżej wymieniony użytkował grunty rolne o pow. 3,07 ha to jednak okoliczność ta nie została potwierdzona w piśmie Nadleśnictwa O. z dnia 02.02.2016 r., w którym wskazano, że nadleśnictwo nie posiada dokumentów potwierdzających prowadzenie gospodarstwa rolnego przez J. J.. Z powyższego przyjęć należy, że ojciec wnioskodawcy jako nadleśniczy nadzorował grunty rolne, a sam gospodarstwa rolnego nie prowadził i nie był rolnikiem. Wnioskodawca zeznał, że prace były wykonywane na działkach użytkowanych przez pracowników leśnych.

Na marginesie Sąd zaznaczył, że w niniejszym postępowaniu nie są dla Sądu wiążące decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P. o przyznaniu renty oraz emerytury, dotyczące osoby A. J. - matki wnioskodawcy, w których, do okresów uzupełniających, zaliczono okres pracy w gospodarstwie rolnym, gdyż decyzje te dotyczą innego przedmiotu oraz innych stron postępowania.

Gdyby nawet przyjęć, że wnioskodawca pracował w gospodarstwie rolnym to nie było realnej potrzeby, by wnioskodawca świadczył przedmiotowe prace we wskazanym wymiarze przekraczającym 4 godziny dziennie. Wnioskodawca po ukończeniu 16 lat uczęszczał do Szkoły Zawodowej i jego zajęcia lekcyjne trwały do około 14 godziny. Następnie jadł on obiad, odrabiał lekcje i zdarzało się, że spędzał czas ze swoimi rówieśnikami np. grając w piłkę. Z zeznań ubezpieczonego wynika, że wykonywał tylko określone czynności w krótkich okresach czasu. Było to w okresach, gdy dokonywano zasiewów kapusty (3 – 4 dni wiosną) czy zbierania jej jesienią, też przez 3 – 4 dni. W innym roku sadił ziemniaki wiosną przez 2 - 3 dni, zbierał je przez 2 – 3 dni jesienią. Brał też udział w zbiorach, (raczej chodzi o zbiory na wsi u dziadków, gdzie jeździł w czasie wakacji z siostrami), które trwały 1 – 2 tygodnie. Czasami karmił zwierzęta. Podobne prace wykonywały też jego starsze siostry. Jak podano, w okresie wakacji letnich pomagał on w gospodarstwie rolnym dziadka i cici, jednakże prócz niego pracowały tam też jego siostry i szóstka dzieci jego ciotki.

Powyższe okoliczności, w ocenie Sądu, wykluczają możliwość stałego świadczenia pracy przez R. J. w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie w gospodarstwie rolnym.

W tej sytuacji można by co najwyżej przyjąć, że wnioskodawca dorywczo lub sezonowo i nieregularnie wykonywał pewne czynności w gospodarstwie rolnym.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że od dnia 26.10.1972 r. do dnia 14.10.1975 r. wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową, a co za tym idzie nie mógł on pracować w gospodarstwie rolnym, a zatem gdyby nawet zaliczyć ubezpieczonemu okres pracy po ukończeniu 16 roku życia, tj. od dnia 15.09.1970 r. do 26.10.1972 r., to jego ogólny staż pracy będzie niższy niż wymagane 25 lat.

W konkluzji powyższych rozważań, Sąd Okręgowy uznał, iż R. J. nie spełnił jednego z wymaganych przez ustawodawcę warunków do uzyskania prawa do emerytury określonych na mocy art. 184 ustawy, gdyż nie legitymuje się stażem pracy w rozmiarze 25 lat.

Apelację od przedmiotowego wyroku wniósł ubezpieczony zarzucając, iż Sąd I instancji nie uwzględnił, iż nabył prawo do emerytury na podstawie przepisów obowiązujących w latach 1970/1980, a co za tym idzie nie można wobec niego stosować ustawy, która weszła w życie z dniem 1.01.1999 r., gdyż prawo nie może działać wstecz i nie może pozbawiać obywatela praw nabytych. Skarżący odniósł nadto, iż podjął pierwszą pracę w dniu 22.10.1976 r. i wtedy nie mógł przewidzieć, iż w 1995 r. zachoruje i będzie pozostawał na rencie inwalidzkiej, przyznanej mu na podstawie ustawy z 14.12.1982 r. Na rozprawie apelacyjnej wnioskodawca oświadczył, iż nie kwestionuje, że na datę 1.01.1999 r. udokumentował staż ogólny w wymiarze 22 lat, podniósł jednocześnie, że stażu tego nie mógł uzupełnić gdyż pozostawał na rencie inwalidzkiej i pracę mógł podjąć w zakładzie pracy chronionej dopiero od 2005 r., kiedy uzyskał orzeczenie o niepełnosprawności.

W konkluzji stawianych zarzutów apelujący wniósł o przyznanie mu prawa do emerytury.

Pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji wydał trafne orzeczenie, znajdujące oparcie w zebranych w sprawie materiale dowodowym i obowiązujących przepisach prawa.

W pierwszej kolejności, rozważenia wymaga zarzut apelacji, iż Sąd I instancji, wbrew zasadzie, że prawo nie może działać wstecz i nie można pozbawić obywatela jego praw nabytych, zastosował do oceny roszczenia wnioskodawcy, ustawę z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zamiast ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Odnosząc się do powyższego zauważyć należy, iż stosownie do treści art. 186 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2009, Nr 153, poz. 1227 z późniejszymi zmianami) o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych rozpatrzeniu na podstawie ustawy podlegają wnioski o świadczenie zgłoszone począwszy od dnia wejścia w życie ustawy. Apelujący wniosek o emeryturę złożył w dniu 23 lutego 2015 r., a co za tym idzie brak jest jakichkolwiek podstaw do stosowania, przy ocenie jego uprawnień do emerytury, przepisów ustawy obowiązującej przed datą wejścia w życie powołanej ustawy tj. obowiązującej przed 1.01.1999 r.

Nadto prawo do emerytury nabywa się w dacie spełnienia przesłanek niezbędnych do uzyskania tego prawa w tym przesłanki osiągnięcia wieku emerytalnego.

Ubezpieczony ubiegał się o przyznanie mu prawa do emerytury w obniżonym wieku, o której mowa w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Stosownie do treści powyższego przepisu - ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli: **1)** okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz **2)** okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27. Zgodnie z ust 2 emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Zgodnie z § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej „wymaganym okresem zatrudniania” uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia. Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn; ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Z powyższej regulacji prawnej wynika, iż wnioskodawca nabyłby prawo do dochodzonego świadczenia, po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego 60 lat (tj. po dniu 15 września 2014 r.), jeżeli udokumentowałby na datę 1 stycznia 1999 r. okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat i co najmniej 15- letni okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienionej w wykazie A wyżej powołanego rozporządzenia.

Skoro ubezpieczony osiągnął wiek uprawniający go do emerytury, pod rządem obecnie obowiązującej ustawy tj. ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, całkowicie bezzasadny jest zarzut apelacji, że prawo do emerytury nabył na podstawie prawa obowiązującego w latach 1970/1980.

Poza zarzutami apelacji wskazać należy, iż w przedmiotowej sprawie bezsporne jest, iż ubezpieczony na datę 1.01.1999 r. legitymował się 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, uprawniającym go do przejścia na emeryturę w wieku wcześniejszym oraz, że na datę tą udokumentował staż sumaryczny w rozmiarze 22 lat 1 miesiąca i 4 dni.

Spór natomiast sprowadzał się do rozstrzygnięcia czy okres stażu sumarycznego wykazanego przez ubezpieczonego, można uzupełnić okresami pracy w gospodarstwie rolnym, po osiągnięciu przez niego 16- go roku życia.

W sprawach zaliczenia pracy w gospodarstwie rolnym zastosowanie ma art. 10 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Stosownie do treści ust. 1 tego przepisu- przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również, traktując je jako okresy składkowe:

- 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
- 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
- 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,

jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. Przepis ten nie wyznacza rozmiaru świadczonej pracy. Zgodnie jednak z art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do uwzględnienia okresów pracy przed dniem 15 listopada 1991 roku wymagane jest, aby praca wykonywana była w wymiarze, co najmniej połowy pełnego wymiaru czasu pracy. Również z utrwalonego orzecznictwa

Sądu Najwyższego, wynika, iż niezbędną przesłanką zaliczenia okresu pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16-go roku życia, do okresów składkowych, jest wykonywanie tej pracy w wymiarze przekraczający 4 godziny dziennie /por. wyrok Sądu Najwyższego z 28 lutego 1997 r., II UKN 96/96, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 1997, Nr 23, poz. 473; wyrok Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2000 r., II UKN 155/00, opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2002, Nr 16, poz. 394/.

W okolicznościach przedmiotowej sprawy, brak jest podstaw do przyjęcia, iż wnioskodawca po osiągnięciu 16 roku życia tj. po dniu 15 września 1970 r. pracował w gospodarstwie rolnym, w rozmiarze co najmniej 4 godzin dziennie. Z materiału sprawy wynika bowiem, iż ojciec ubezpieczonego jako nadleśniczy jedynie nadzorował grunty rolne użytkowane przez pracowników leśnych, ale sam gospodarstwa rolnego nie prowadził i rolnikiem nie był. Wnioskodawca jedynie w krótkich okresach czasu wykonywał pewne prace na tych gruntach np. pracował przy zasiewie kapusty (3 – 4 dni wiosną), uczestniczył w jej zbiorach jesienią przez 3 – 4 dni, innym roku sadił ziemniaki wiosną przez 2 - 3 dni, zbierał je przez 2 – 3 dni jesienią, pomagał przy żniwach, które trwały przez okres 1-2 tygodni. Czasami karmił zwierzęta, hodowane w gospodarstwie domowym. Natomiast w okresie wakacji letnich wnioskodawca pomagał w gospodarstwie rolnym dziadka i cioci, w którym oprócz niego pracowały też jego siostry i szóstka dzieci jego ciotki. W tych okolicznościach brak jest jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, iż po osiągnięciu 16 roku życia skarżący świadczył pracę w gospodarstwie rolnym w wyżej wskazywanym rozmiarze.

Nadto, jak wynika z ustaleń Sądu I instancji, wnioskodawca w okresie od dnia 26.10.1972 r. do dnia 14.10.1975 r. odbywał zasadniczą służbę wojskową . W okresie tym nie mógł zatem pracować w gospodarstwie rolnym. Nawet gdyby przyjąć, iż po ukończeniu 16 roku życia, tj. po dniu 15.09.1970 r. do dnia powołania do służby wojskowej tj. do 26.10.1972 r., wykonywał pracę w gospodarstwie rolnym to i tak jego ogólny staż pracy byłby niższy od wymaganego 25 - letniego.

W tych okolicznościach w sposób uprawniony Sąd I instancji uznał, iż skarżący nie udokumentował 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, a co za tym idzie, że nie przysługuje mu prawo do emerytury, o której mowa w art. 184 omawianej ustawy.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 kpc apelację oddalił jako bezzasadną. –